

Oplegger Oekraïense vluchtelingkinderen bij de Handreiking Intake jeugdgezondheidszorg (JGZ) voor statushouderskinderen (23 maart 2022)

De [Handreiking Intake jeugdgezondheidszorg \(JGZ\) voor statushouderskinderen](#) uit 2017 is een aanvulling op de reguliere werkwijze, kennis en vaardigheden van de JGZ-professional. De handreiking biedt ondanks verouderde links goede ondersteuning aan JGZ-professionals die te maken hebben met de zorg voor de huidige vluchtelingenstroom. Mensen uit Oekraïne kunnen voorlopig visumvrij verblijven en vallen voor opvang en begeleiding onder de gemeente. Zij kunnen echter ook asiel aanvragen en vallen dan onder de zorg van het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA). Nederland verwacht binnenkort ook vluchtelingen uit Rusland, zij moeten wel asiel aanvragen.

Kinderen en jeugdigen in beeld

- Oekraïense kinderen en gezinnen (overwegend met moeders) worden opgevangen in noodopvanglocaties, opvanglocaties (langduriger verblijf) en in gastgezinnen. Er kan sprake zijn van veel overplaatsingen en verhuizingen.
- Van belang is om kinderen zo snel mogelijk in beeld te krijgen en goed over te dragen aan andere JGZ-organisaties bij overplaatsing.
- Er zijn veel verschillende manieren waarop deze kinderen in beeld kunnen komen: via inschrijving bij de gemeente (Basis Registratie Personen), via voorschoolse opvang en onderwijs, via contacten in de wijk en samenwerkingspartners.
- Oekraïners met documenten krijgen een BSN waarmee een digitaal dossier kan worden aangemaakt. Adviseer actief aan gezinnen om zich te registreren bij de gemeente.
- Kinderen zonder documenten kunnen door een bijzondere regel ook worden ingeschreven.
- Kinderen zonder begeleiding (alleenstaande minderjarige vreemdelingen – AMV) lopen een groot risico om slachtoffer te worden van geweld, misbruik of uitbuiting.

Meer informatie: [Nidos](#) Oekraïense AMV's + Opvang

Contactmomenten JGZ

- Zo snel mogelijk, maar in ieder geval binnen 6 weken een **verpleegkundige intake** inclusief risicoanalyse (risico- en beschermende factoren) met daaropvolgend binnen 3 weken een **medisch onderzoek** inclusief bepaling **vaccinatiestatus** (zie bijlage 2-4 [handreiking](#)).
- [Hielprik](#) aanbieden tot de leeftijd van 6 maanden, ook wanneer dit in land van herkomst al heeft plaatsgevonden. In Nederland wordt nl op 25 ziekten gescreend en in Oekraïne op 4. (zie [RIVM](#))
- Geef prioriteit aan kinderen in de leeftijd van 0-15 maanden.
- Geef prioriteit aan kinderen waarover zorgelijke signalen zijn afgegeven en AMV.
- Een huisbezoek als eerste contact is van belang om kennis te maken met het gehele gezin.
Neem bij advisering ook het gastgezin mee. De opvang kan door traumatische ervaringen en een lange opvangduur veel van gastgezinnen vragen.
- Geef voorlichting over de JGZ, dat deze gratis is en zo ook de vaccinaties (dit is niet zo in Oekraïne), het Nederlands gezondheidszorgsysteem. (Oekraïners kennen geen eerstelijnszorg) en lokale voorzieningen (onderwijs, voorschoolse opvang, welzijnswerk, buurtactiviteiten, sport en andere vrijetijdsbesteding). Eventueel kan een tolk erbij gevraagd worden. Zie "Tolk" hieronder.
- Geef zo nodig een registratie van het JGZ-consult mee, zodat bij verhuizing niet alles herhaald wordt. Zorg voor een warme overdracht bij kinderen met extra zorgbehoefte.

Psychosociale en trauma-problematiek

- De meeste kinderen die gevlucht zijn ontwikkelen zich goed, maar een deel heeft een verhoogd risico om klachten te krijgen (zie tabel hieronder).

- Ondersteuning is gericht op herstel van het normale leven. Het gaat om stabiliteit in de opvangsituatie, structuur en dagbesteding, sociale contacten, ervaringen delen over het ouderschap, laagdrempelige opvoedondersteuning, gebruik maken van lokale voorzieningen.
- Het is van belang om te vragen of de jeugdige of het gezin ingrijpende gebeurtenissen hebben meegemaakt zoals geweldservaringen of overlijden.
- Van [SDQ](#) en [CRIES](#) ([handreiking](#) bijlage 5) is een Oekraïense versie beschikbaar. Deze kunnen bij vervolcontacten en vermoeden van problematiek gebruikt worden.
- Betrek bij complexe problematiek evt. JGZ collega's werkzaam in asielzoekerscentra.
- Voor meer informatie: Pharos/RU Nijmegen: Handreiking [Psychische problematiek](#) bij vluchtelingenkinderen en –jongeren; Pharos [Zorg en ondersteuning van Oekraïense vluchtelingen](#); Pharos [Vluchtelingkinderen in de klas](#).

Leeftijdsspecifieke reacties na schokkende gebeurtenissen (Beer, 2007)

Peuters/kleuters	Schoolkinderen	Pubers/adolescenten
Angstig hechtgedrag	Concentratieproblemen	Verminderd functioneren op school
(Separatie)angst	Agressieve/angstige fantasieën	Schaamte voor gevoel van kwetsbaarheid
Regressief gedrag (verlies van zindelijkheid/taalvaardigheden)	Overdreven bezorgdheid over eigen veiligheid of die van anderen	Schaamte voor afhankelijkheid van ouders
Slaapproblemen	Re-enactment play	Radicale gedragsverandering
Agressief/destructief gedrag		Risicovol (thrill seeking) gedrag
Vertraging ontwikkelingsmijlpalen		Alcohol-/drugsgebruik Angst voor controleverlies over fantasieën, woede en wraakfantasieën

Vaccinaties

Vaccinatieschema	Oekraïne		
BCG	0 mnd	BMR	12 mnd, 6 jr
Hep B	0-2-6 mnd	DT	6 jr
DKT, kinderen vanaf juni 2019 krijgen met 2 maanden de DKTHibHepB	2-4-6-18 mnd	Polio op 2 en 4 m IVP, rest OPV)	2,4,6,18 maanden, 6 en 14 jr
Hib	2-4-12 mnd	Tetanus	16 jr, volwassenen

- In Oekraïne is de vaccinatiegraad lager dan nodig om groepsimmunitet te creëren. Heb oog voor verminderde vaccinatiebereidheid bij het bespreken van inhaalvaccinaties volgens het Rijksvaccinatieprogramma. Benoem dat de vaccinaties gratis zijn in tegenstelling tot in Oekraïne en de kwetsbaarheid voor infecties in opvangcentra. Kinderen vanaf 9 maanden komen in aanmerking voor een vervroegde BMR-vaccinatie (BMR0).
- Voor opstellen vaccinatiestatus en -plan zie [handreiking](#) pag 16.
- Vaccinatiestatus en –opdrachtformulier is op de [RIVM website](#) te vinden.
- Gebruik het [digitale vaccinatie registratieformulier](#) om toegediende vaccinaties door te geven aan het RIVM voor kinderen die nog niet zijn ingeschreven bij de gemeente.

- Voor BCG vaccinatie krijgen de kinderen in de eerste maanden een uitnodiging van de GGD. Vraag na of ze dit hebben gehad en verwijst ze indien nodig actief door.
- Extra aandacht voor COVID-19-vaccinatie is wenselijk (lagere vaccinatiegraad in Oekraïne).
- In Oekraïne wordt geen maternale kinkhoestvaccinatie gegeven, hier bieden wij die wel aan. Heb oog voor zwangere vrouwen koppel waar mogelijk Prenataal huisbezoek met verpleegkundige intake. En stem af met collega zorgverleners zoals verloskundigen. Zie ook [HIER](#)
- Voor meer informatie: [RVP Nieuws 17-03-2022](#) m.b.t. kinderen uit Oekraïne.

Tolk

- Leveren van goede zorg kan niet zonder het overbruggen van een taalbarrière, vraag binnen de organisatie na hoe een tolk ingeschakeld kan worden.
- Vraag aan ouder of jeugdige welke taal gewenst is (Oekraïens, Pools of Russisch).
- Houdt rekening met extra consulttijd. Schakel nooit een kind of jeugdige in als tolk.
- Voor meer informatie: [Zo schakelt u een tolk in](#), tolk voor GGD'en en JGZ-organisaties

Samenwerking

Werk samen met alle mogelijke partners om deze groep goed in beeld te krijgen en goed te helpen. Stem de zorg af met: voorschoolse opvang, scholen, wijkteam, welzijnswerk, jeugdhulp en jeugd-GGZ, huisarts, kinderarts en andere medisch specialisten, verloskundige, tandarts, opticien, vrijwilligers in de buurt, organisaties voor vluchtelingen, sleutelpersonen Oekraïense gemeenschap, Rode Kruis, kerken (religie speelt belangrijke rol).

Bereikbaarheid JGZ voor externe samenwerkingspartners

GGD-en en JGZ-organisaties per regio zijn [hier](#) te vinden.

Overige informatiebronnen

[Nederlands Jeugd Instituut](#), informatie over omgaan met oorlog in Oekraïne.

[RefugeeHelp](#), online startpunt voor Oekraïense vluchtelingen in Nederland en iedereen die zich voor hen in wil zetten.

Zie ook [Vluchtelingen Oekraïne - GGD GHOR Nederland](#)